

Foti Benlisoy: Plebisiter Bonapartizmin sınıfla yaklaşan imtihanı

Posted on 17/07/2017

Bir “Pazar yazısını” mesela bir anekdotla açmak, okurun merakını kıskırtmak açısından daha uygun bir yöntem olsa da şefçi rejimin doğasına dair kafa karışıklığı, şu malum “ne yapmalı” sorusunun cevabını kabak tadı verircesine çarpıttığından bu hususta biraz “katır kutur” bir iki hatırlatmayla başlamak en iyisi. Mevcut Bonapartist girişimin rakip hizipler karşısında güç ve meşruiyet devşirme mekanizması, sandıkta ve yaygın kitle seferberliklerinde somutlaşan istikrarlı toplumsal çoğunluktur. İktidar, düzen içi hizipleri şef lehine tanzim etme ve devleti kendi suretinde yeniden örgütleme çabasında ezici sandık çoğunluğuna, büyük

kalabalıkların liderin idaresinde mobilize edilmesine, yani “milli irade” mitine, şefin milli iradenin otantik temsilcisi olduğu varsayımının doğrulanmasına dayanmak zorundadır. Bu bakımdan mesela orduya ya da yaygın bir paramiliter ağa yaslanan (dolayısıyla görece kolay istikrar kazanan) bir Bonapartizmle değil, plebisiter bir Bonapartizm ile karşı karşıya olduğumuz söylenebilir.

Aslında devlet içi hizipler arasındaki mücadelede siyasal güçler dengesini kendi lehine çevirmek yolunda “milli iradeye başvurmak”, Erdoğan’ın geçmişte de kullandığı bir yöntemdi. Ancak iktidar blokundaki çatırdama ve rekabetin parlamenter yöntemlerle idare edilebilir olmaktan çıkması ve akabinde rejimin Bonapartist çizgilerinin belirginleşmesiyle sandık ve “milli irade” vurgusu giderek daha agresif hale gelmeye başladı. Başlangıçta

merkez sağ geleneğe uygun mutedil “çoğunlukçu” söylem giderek radikalleşti, plebisiter seferberliğin kapsama alanı dışındaki kesimlerin düşmanlaştırılması, muhayyel milletin dışına itilmesi ile tanımlanan “iç savaşçı” bir tınıya kavuştu.

Bu bakımdan plebisiter kartın belki de en özgün kullanımı, 15 Temmuz darbe girişiminin sonrasında gerçekleşen kitle gösterilerinde söz konusu oldu. Erdoğan’ı anayasal çerçevenin üzerinde bir güç ve meşruiyetle donatan bonapartist-plebisiter bir kitle seferberliği idi bu. Amaç, o dönemde birçoklarının sandığı gibi muhalefeti sokaktan silecek bir tedhiş hareketi örgütlemek değil, devletin kurumsal mimarisini “şefçi” bir doğrultuda dönüştürürken bunun yaratacağı sarsıntıları sokaktan gelen güçle bastırmaktı. Tasfiyelerle devletin lime lime olmasının yaratacağı karmaşaya hâkim olmak, “temizliğe” her gün sokakta lideri onaylamak için yapılan gösteriler aracılığıyla bir meşruiyet halesi sağlamaktı. Ortada bir seçim yoktu ama “liderin tarafında mı ona karşı mı” sorusunun sorulduğu ve devlette yaşanan parçalanmanın telafi edildiği fiili “sandıklar” meydanlara kuruluvermişti.

Sermayenin alternatif hegemonik projeler öne sürerek mevcut iktidarı sınırlandırıp kendine bağlama gücünün erozyona uğradığı şartlarda, devlete “millet” aracılığıyla ve “millet” adına el koyma stratejisi bir dönem için hayli başarılı oldu. Ancak Bonapartist girişimin bu en güçlü olduğu alan, onun aynı zamanda yumuşak karnıdır da. Çünkü Bonapartist hizbin, “milletle” olduğu varsayılan bu “otantik temsil” ilişkisinde oluşacak herhangi bir zaafı telafi edebilecek alternatif/bağımsız bir güç kaynağı bulunmamaktadır. Toplumsal ve siyasal güç ilişkilerine radikal bir etkide bulunabilecek bir paramiliterleşme henüz söz konusu değildir. Süleyman Soylu’nun özel harekat mangasını teftiş ederken çekilen fotoğrafının da işaret ettiği üzere, devletin zor aygıtı üzerinde mutlak denetim sağlanmış görünmemektedir. Dolayısıyla alternatif güç kaynaklarının zayıf olduğu bu koşullarda plebisiter kartın canlı tutulabilmesi, ancak tabanın sürekli olarak ajite edilmesine bağlıdır. Bu da “iç düşman” ve “ikinci darbe” söylemlerinin devrede tutulmasını, tasfiyelerin devleti ve toplumu ardışık sarsıntılara tabi tutarak amorf hale getirmesini gerektirmektedir. Dört bir yanda yeni tehditler

keşfeden, en uçuk komplo senaryolarını piyasaya süren bu alarmist seferberlik söylemi, bir yandan AKP tabanını teyakkuz halinde tutup “devrimcileştirmekte” ancak öte yandan onun bu yoğun ideolojik bombardıman karşısında bitap düşmesi riskini de içermektedir. Kamudan tasfiyelerle gözaltı-tutuklama operasyonları da hem bu teyakkuz atmosferini perçinlemede hem de şefçi rejime rakip olabilecek toplumsal kesimlerin afallatılarak paralize edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ancak darbe gecesi Erdoğan’ı taşıyan uçağın pilotunun ya da “Reis” filminin yönetmeninin ‘FETÖ’ bağlantısı şüphesiyle gözaltına alınmaları gibi örneklerin yaygınlaşması, söz konusu operasyonların bir güç değil, bir zaaf belirtisi olarak anlaşılması gibi bir riski de barındırmaktadır. Netice itibariyle seferberlik söylem ve yöntemlerinin etkisi garantili değildir; “plebisiter kart” cepte değildir.

İKİNCİ MİLLİ MÜCADELE’YE KARŞI NORMALLEŞME

Reisin “milli iradenin otantik temsilcisi” olduğuna dönük plebisiter iddiada ortaya çıkacak her zaaf, Bonapartist girişimi kırılğanlaştırıcı bir etkiye sahip olacaktır. Bu bakımdan iktidarın liderin oylandığı anayasa referandumundan kıl payı bir (şaiBELI) arayla çıkmış olması, Bonapartist hizbin “yatay sınıf savaşlarında” elini kuvvetlendiren bir durum değildir. Referandum paradoksal bir sonuca yol açmıştır: Bir yandan Bonapartist hizbin devlet katındaki manevra sahası genişlemiştir; ancak öte yandan “plebisiter kartın” pek sağlam olmadığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan “adalet yürüyüşü” ve Maltepe mitingiyle Macron tipi bir “popülizm karşıtı popülizmi” devreye sokan muhalefet, plebisiter seçeneğin iktidarın tekelinde olmadığını göstermiştir. İktidarca “İkinci Milli Mücadele” diskuruyla seferber edilen kitlelerin karşısına, (katılanların tamamının değil, liderliğin yönelimi itibariyle) “normale dönüş” söylemiyle yürütülen bir kitle seferberliği dikilmiştir. Miting alanında kaç kişi toplandığına ilişkin spekülasyonlar ve bizzat Erdoğan’ın bu tartışmaya katılması, mevcut durumun yol açtığı telaşın ifadesidir. Adalet yürüyüşünün devlet katında kartların yeniden karılması, özellikle de hâkim sınıfın bir bölümünün Bonapartist girişim karşısında özgüven bulması, “milli iradenin” Erdoğan harici bir tecelligâhının bulunabileceğine dair bir vehme

kapılması gibi bir sonuca yol açması, camarilla'nın korkulu rüyasıdır.

'OHAL İŞ DÜNYASI İÇİN' SÖZÜNÜN ARDINDA YATAN

Hâkim sınıfın olası alternatif arayışlarının önüne geçip kendisine tabi kılmak için elindeki plebisiter kartın görüldüğü kadar kuvvetli olmadığı anlaşılan iktidarın, bu açığı hâkim sınıfın tüm fraksiyonlarının rızasını "satın almaya" girişerek telafi etmesi olasıdır.

Erdoğan'ın "OHAL'i biz iş dünyamız daha rahat çalışsın diye yapıyoruz" sözlerinin arkasında muhtemelen bu "satın alma", Bonapartçı rejimi hâkim sınıf nezdinde "parlatma" çabası bulunmaktadır. İç ve dış sermayenin yeni rejime onayını sağlama alma yönündeki böyle bir tercih, mevcut iktidarın "sınıf doğasını" daha görünür kılacak riskli bir hamledir.

İktidar, on beş senedir yaptığını, yani emeği esnekleştirip güvencesizleştirirken, alt sınıfları güçsüzleştirirken onların rızasını sağlayabilmeyi bu kez de kolayca başarabileceğini umuyor olmalı. İç ve dış sermaye için zamanında onu adeta bir "beyaz atlı prens" kılmış bu vasfını bir kez daha ispat edip bu kesimlerin yeni rejime desteklerini sağlama almak istiyor. Oysa bu kez aynı şeyi yapmak, yatay değil de bu kez olası "dikey sınıf savaşları" nedeniyle çok da kolay olmayabilir. AKP tabanının bir bölümü, 15 Temmuz darbe girişiminin püskürtülüşünün anmasına giderken küçümsenmemesi gereken bir kayıtsızlık hali içerisinde. "Gayrimilli elit" karşıtı popülizminin sınırlarına gelmiş olması ve daha önemlisi, OHAL koşullarında dahi işyerlerinde belirgin bir itirazın görünür olmaya devam etmesi, iktidarın işinin bu kez sandığından zor olduğu anlamına geliyor.

AKP'nin en büyük başarısı, sahip olanlarla olmayanları aynı safta buluşturabilmesiydi. O başarıyı mümkün kılan koşullar büyük ölçüde ortadan kalkmıştır ve mevcut iktidarın "Aşıl topuğu" tam da burasıdır. Oklarımızı sınıflar üstü muhayyel demokrasi cephelerinin hizmetine sunmaktansa o topuğa yöneltmek, başta anılan o "ne yapmalı" sorusunun cevabının başlangıç noktası olmalıdır.

Kaynak: evrensel.net